

stappen is heel
verkiezingen voor
gen.
is, dat men ge-
een even ernstig
er ernst en nauw-
ig zou zijn.
D. v. D.

KUNST

Hollandsch drama
sterdam, 1935.

del is telkens een
niet tot hen di-
met een boek
Zijn rustige toon,
de klare eenvoud
e rhythmiek van
elke uitbundig-
aamheid.

De middeleeuwen
er Holland. Doch
van zijn boeken
ingder personen
verschillende ge-
bonden acht, en
ling. Alles hebba-
om de inspraak
Dat maakt het
enkel boek is de
beweging, steeds
normale af-
verver verliefd, en
talone, die breekt
te kunnen zijn.
n Jan Compagnie
Oost, hij wil lo-
ij niet kan ont-
rekt de bootsman
over de oceanen,
totdat hij sterft
man" blijft Van
in, maar ook hier
van zijn familie,
zijn vrijheid uit te
van een sekse,
binnenwateren
naar geluk voor

n van het water,
het zoeken naar
in dit boek, een
e schrijver echter
water, om te gaan
ad, het Haarlem
er hoofdpersonen
als der handeling
traat. Het milieu

twijls symbolisch
van dat huis heeft
uis is de geschied-
n van menschen,
ten tot een zelfde
n zijn gestorven
beginselen en de
an daarvan der

n hun vader, een
over zijn zonden,
tte, gebukt onder
ekt hij bevrijding
leven voorl. Oof-
ken over hun ver-
g naar een levend
ltzionige zwager,
gesteund hebben
igen leven slaat
kind naar het
er bloed, met een
den invloed van
aar het hun over
leven te offeren,
schuld van zijn
later vrij van de
de zonde van zijn
n.

oote moeilijkheid
n ze uitwisschen
te korten aan te
fering van eigen
eft ook de smet-
t menschenlijk ge-
niet uitwisschen-
g, dat de jongen
t in zijn karakter
n te houden, des
op besef van zijn
in zijn hart een
kant breekt te-
er door. Hij leeft

van liegen en bedriegen, omdat hij niet anders kan. Aan den anderen kant komt telkens weer de aard der vaderen naar boven: hij weet zich zondig en voelt berouw, wil zich zelf verbeteren, en houdt zich het plichtsgetrouw leven van zijn ooms voor. Maar er komt geen synthese. Zij houden hem steeds de wet voor, zijn verdoemelijkheid voor God, zij betoonen een haast bovennatuurlijke menschenlijke liefde voor hem, die al zijn zonden weer vergeeft, maar ze kunnen hem niet toonen de liefde van God, die al zijn zonden niet alleen kan vergeven, maar ook wegnemen. Dit is voor hem het tragische. Hij ziet dat de ooms hem steeds weer vergeven, maar hij weet dat ze zijn zonden niet vergelen. Achter hun liefde zit de argwaan, de angst, dat hij opnieuw zal vallen. De hem omringende zorg dient om hem maatschappelijk in evenwicht te houden. Als ze hem kunnen bewaren voor het kwade, als hij geen verkeerdheid doet, zal zijn ziel niet bezwaard worden.

Maar onder het ouder worden voelt de jongen dat het kwaad in zijn hart zit, dat de zorg voor hem niet kan tegenhouden den drang van zijn hart. Hij móet de inspraak van zijn booze hart volgen, daar kunnen geen ooms, daar kan niet de zuivere liefde van het eenvoudige meisje hem van afhouden. Hij voelt zich voorbeschikt om kwaad te doen — God heeft hem zoo gemaakt.

De zondesmet, „De roode vlek op de sneeuw-witte ziel” van het pasgeboren kind, voelt hij in het oude huis telkens weer, omdat hem die zoo vaak is voorgehouden. Ten slotte gaat hij, tot verwijfeling gebracht, die vereenzelving met het oude huis. Symbolisch beschrijft Van Schendel dit weer, hoe het oude huis, dat bijna dreigt in te vallen op de hoofden der bewoners, telkens wordt opgekalefaterd. De jongen voelt nu in zich den pathologische drang, het huis te vernielen. Zijn telkens ontvluchten heeft hem niet gebaat, dreigend bleef het huis staan op den achtergrond en het lokt hem weer naar zich toe.

En wanneer bijna de smet die op hem kleefde door zijn vader, is weggevaagd, doordat de oude schulden zijn betaald, begint hij zijn laatste misdaad en steekt het huis in brand, waarbij hij zelf en de oom die het meest gedaan heeft om hem zonder schande in de wereld te kunnen laten gaan, bij zijn laatste reddingspoging, omkomen.

Een Hollandsch drama, omdat zooiets alleen in Holland zou voorkomen? Zeker niet. Overal waar zondegevoel den mensch drukt, zonder dat hij uitkomst weet, zal dit drama zich kunnen afspeelen. Maar Van Schendel heeft, blijkens zijn „De Waterman”, het doode christendom van de wetsbetrachting zonder meer, en het ziekelijke christendom der wetsverachting leeren kennen. Hij laat hier „gebonden” zien. „Er is zondigheid, die zich in bloed wil wasschen”, zegt een oude dienstbode, en ze raakt daar de kern. Drie menschen slaan er in het sombere boek de hand aan zich zelf, omdat ze niet kunnen komen tot hem, die zegt: „Werp al uw bekommernissen op Mij”.

Men heeft dit boek wel genoemd een praedestinatie-roman, ten onrechte. Want de verkiezing ten eeuwigen leven wordt er niet in gevoeld. Een dier gebonden zoekt bevrijding door het luiden der klokken, de Damiaatjes der kruisvaarders, en hij laat nog de blijde klanken der klokken juichen naar den hemel, tijdens den brand en ondergang van het oude huis. Nog eens een symbool. In de vreugde, maar dan de vreugde over de verlossing, ligt de redding besloten.

Van Schendel heeft hier geen christelijk boek gegeven, daarvoor is de toon te somber, maar wel een boek, dat bij juiste lezing een scherp licht doet vallen over een zeker deel van ons christelijk Nederland. En zoo is het echt een Hollandsch drama.

Gr.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Duitsche Nationaal-socialisme.

IV.

De Christelijke Jeugdorganisatie in Duitschland.

Het Nationaal-socialisme heeft er zich van den beginne aan op toegelegd om de jeugd in zijn rijen te krijgen. Ook daarin is de N.S.B. een trouwe navolger van haar zusterpartij in Duitschland. Men werpt zich daar ook met alle macht op de jeugd. Ongetwijfeld is dat van haar standpunt juist gezien, daar men zoo rekent met de waarheid van het bekende gezegde: Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

Men gaat daarbij echter heel anders te werk, dan overigens van „neutrale” zijde meermalen geschied is, waar men het uit den treure kon hooren: Ge moet een kind niet in een bepaalde wereldbeschouwing (c.q. de christelijke) opvoeden, maar het laten opgroeien, en dan zal het vanzelf later wel tot een keuze komen!

Dat was op dat standpunt dan ook zeer rationeel. Want op die wijze was de opvoeding gods-

dienstloos, en dat wilde men feitelijk zoo hebben. Dan kwam men zonder moeite aan het doel.

Maar het nationaal-socialisme handelt zoo niet. Het gaat uit van beginselen, die het de jeugd bijgebracht wil hebben, en wil daarmee zoo vroeg mogelijk beginnen. De jeugd moet onder de beïnvloeding en bearbeiding van de partij komen!

Reeds vóór ze de macht gekregen had, was het de N.S.D.A.P. in Duitschland gelukt, een betrekkelijk groot aantal jeugdigen onder haar heidschendaandel te verzamelen.

Dat is tot op zekere hoogte verklaarbaar.

Want er zit in de N.S.D.A.P. = N.S.B. een element, dat de jeugd aantrekt. Dat is de schijnbare ijzeren consequentie van het beginsel; het radicalisme, dat gepredikt werd en wordt, en in sommige gevallen ook inderdaad toegepast is; n.l. tegenover de tegenstanders, die terechtgesteld, verbannen of geconcentreerd zijn. Krijgt men echter met partijgenooten te doen, dan wordt het onmiddellijk verloochend.

Na de inbezitting van de macht, is men er toe overgegaan, om dien invloed uit te breiden en te versterken, en heel de Duitsche jeugd daar onder te krijgen.

Men had in het nationaal-socialistische kamp een eigen jeugdorganisatie opgebouwd in de zoogenaamde Hitlerjeugd, en nu werd het parool, dat alle jeugdbonden, die een meer sportief karakter hadden, in de Hitlerjeugd moesten worden opgenomen. Er werd niet naar gevraagd, of men wilde: het werd eenvoudig opgelegd.

Behalve dergelijke jeugdbonden bestonden er echter ook confessioneele, zoowel van protestantse als van roomsche zijde. Bij ons is vooral bekend de Westduitsche Jongelingsbond. Toen men er toe overging, om die „neutrale” bonden in de Hitlerjeugd op te nemen, kwam de vrees langzamerhand op, dat het ook wel eens zoover komen kon, dat de meer kerkelijke bonden en jeugdverenigingen in het zelfde lot zouden deelen.

Plechtig verzekerde men echter, dat die vrees volkomen ongegrond was. De „rijksbisschop” in hoogst eigen persoon gaf deze verklaring af, en men was weer gerustgesteld.

Heel spoedig zou echter ook voor de zooveelste maal weer blijken, hoeveel men op plechtige verzekeringen van die zijde rekenen kan. Want er verliepen niet eens weken over — het duurde maar enkele dagen — toen dezelfde „rijksbisschop” de jeugdbonden overgaf aan den algemeenen jeugdleider Baldur von Schirach, zoodat ze gewoon werden opgenomen in de Hitlerjeugd.

Men was door die handelwijze, zooals te begrijpen valt, zeer verrast, en bracht bezwaren in en protesteerde, maar alle pogingen om het gebeurde ongedaan te maken, faalden. Het was juist de bedoeling geweest om de leiding der confessioneele jeugdbonden voor een fait accompli te plaatsen, waarlegen geen maatregelen te nemen waren.

Met heel veel moeite werd ten slotte bereikt, dat de confessioneele jeugd een avond in de week mag bijeenkomen, en dan uitsluitend tot het bespreken van onderwerpen van religieuze aard. Alles, wat maar eenigermate naar politiek vooraf, maar ook naar opvoeding in het algemeen riekt, is verboden; de opvoeding behoort bij de Hitlerjeugd thuis!

Het is dan ook niet geoorloofd zich bij dit confessioneele jeugdwerk aan te sluiten voor men den leeftijd van achttien jaar heeft bereikt. Wie zich vóór dien leeftijd bij een jeugdorganisatie aansluit, wil, moet zich bij de Hitlerjeugd voegen.

En welk een geest daar heerscht, is duidelijk. De leider er van heeft verklaard, dat de weg van Rosenberg ook de weg der Duitsche jeugd is. De jeugd zal dus opgevoed worden in de leer, die ze tracht terug te voeren tot het oude Germaansche heidendom. Ze zal er op gewezen worden, dat het oude Evangelie uit den tijd is, en dat de tijd is aangebroken, dat het door een nieuwe mythe wordt vervangen, die in deze twintigste eeuw opgekomen is; door de mythe van „bloed en bodem”, van de verheerlijking van het Duitsche ras en van den Germaanschen geest.

Hoe de leider er van tegenover het Christendom staat, kan blijken uit een citaat van een door hem gehouden redevoering, waarin hij over het Centrum spreekt:

„Maar ik geloof, mijn medestrijders en medestrijdsters, dat, wanneer het Centrum Gode zoo welgevallig was, als het steeds beweerd heeft, de Almachtige niet geduld zou hebben, dat het nationaal-socialisme dit Centrum stuksloeg. Het heeft er veel meer van, dat de almachtige Heer aan Wien ook wij gelooven en Dien ook wij belijden, niets met hen te doen wil hebben, die tezamen met marxistische volksverraders eens hun eigen vaderland in den steek lieten, en die tezamen met landverraders en misdadige elementen een politiek van willekeur, brutaliteit en terreur tegen de nationaal-socialistische beweging dreven”.

In zulk een gedachtenwereld zal de jeugd nu worden opgevoed, in den echt heidschen geest, de anti-christelijke theorie van Rosenberg, en door een leider, die eenzijdig verklaart te gelooven aan den almachtigen God, en anderzijds Rosenberg wil volgen, en aan het slot van zijn rede zijn „belij-

denis” uitbrult van zijn geloof aan „Duitschland, ons eeuwig Duitschland!”

We staan hier dus voor deze feiten, dat het nationaal-socialisme alles, wat er aan jeugdbonden en jeugdwerk bestond, heeft stukgeslagen, vernield en den weeropbouw er van onmogelijk gemaakt.

Het wil niet, dat de jeugd wordt onderwezen in de beginselen van het Woord des Heeren in politiek en maatschappelijk opzicht. Dat wil het verhinderen; het wil ze in zijn eigen staatkunde en maatschappijleer opvoeden.

En men houde dit in het oog:

De Duitsche christelijke jeugdbonden waren principieel niet zoover voortgeschreden, als bij ons met het jeugdwerk het geval is. Behalve aan principieele opvoeding werd ook nog veel gedaan aan ontspanning.

Maar wanneer reeds het Duitsche nationaal-socialisme zulke jeugdbonden heeft opgeheven en verboden, behoeven we dan te vragen, wat er met het vereenigingswerk en jeugdwerk ten onzent geschied zou, ALS eens de N.S.B. de macht kreeg, daar deze bonden van nationaal-socialistisch standpunt gezien nog veel gevaarlijker zijn, dan de Duitsche waren? Want ze voeden bewust op in de Christelijke wereldbeschouwing, waar het nationaal-socialisme beslist vijandig tegenover staat ondanks zijn schijnbaar Christelijke leuzen en frasen.

Laat ons niet denken: Het kon nog wel meevallen! Want het zou niet meevallen!

Dat hebben velen in Duitschland ook gedacht, en ze zijn bitter ontgoocheld, nu het te laat is!

ALS de N.S.B. de macht kreeg, dan zou ze zonder genade een einde maken aan al ons jeugdwerk. Dan was het gedaan met onzen Jongelingsbond en onze Jongelingsverenigingen en haar arbeid; gedaan met het werk van „Bouwen en Bewaren”; gedaan met onze knapen- en meisjesverenigingen. En niet alleen met de onze, doch evenzeer met die van de Chr. Geref. broeders en met het Ned. Jongelingsverbond en den Herv. Bond op Geref. grondslag en wat er aan christelijke jeugdwerk moge bestaan. Ze zou alles „stukslaan”, zooals men het „Centrum” in Duitschland „stukgeslagen” heeft.

Laten wij daarom op onze hoede wezen, nu het nog niet te laat is!

O.

B.

MUZIKALE KRONIEK

Rhythmiek-gepeuter en nog wat.

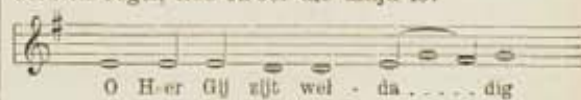
Een ieder weet denklijk wel, dat Luthers „Een Vaste Burg”-melodie er oorspronkelijk aldus uitzag:

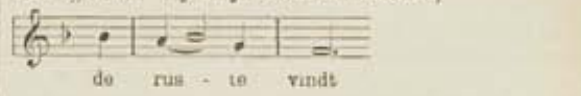
maar dat zij vervlakt is tot den effen zang van de heele, gelijke noot, evenals onze Psalmen, die nog vrij wat eenvoudiger waren samengesteld vanwege het nagenoeg geheel ontbreken van melismen, d.i. van twee en drie noten op één lettergreep.

Dat Luthers melodie den weg van al dergelijke figuraalmusiek gegaan is, kan niemand verwonderen die de moeite wil doen, haar nog eens in de oude verhoudingen van heele, halve en kwartnoten te repeteeren.

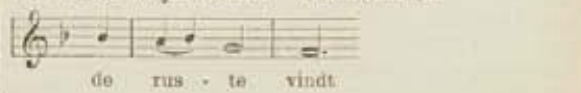
Volkszang voelt zich nu eenmaal niet thuis in maatmuziek met gesyncopeerde noten — men lette maar eens op de uitvoering van Psalm 6 in den eersten regel, hoe stroef die altijd is:

en de nog eenvoudiger slotnoten van het geestelijk lied „Houd Gij mijn handen beide”,

die haast altijd worden veranderd in:

Wie echter honderd-uit redeneert, zooals men bij de Psalmen gewoon is te doen, dat we weer terug